Què fa que acabis votant pel Front Nacional?

L'electorat de l'extrema dreta ja va molt més enllà dels nostàlgics de l'Algèria francesa i del règim de Vichy. Només penetrant la capa de les classes populars s'explica el seu èxit. Aquests votants veuen la globalització i la immigració com una amenaça econòmica, política i cultural.

La Christine no dubta: "No sé què passa a Barcelona, però aquí ens estan envaint". Per part de qui? "Els magrebins", respon. Cap consideració serveix per fer-la canviar d'opinió. És una pensionista de 65 anys, de classe mitjana vinguda a menys. És de París però viu a Cannes. L'atemptat a la propera Niça va significar un abans i un després. Malgrat votar per la dreta republicana durant dècades, ara, després de l'afer Fillon, no descarta fer-ho per Marine Le Pen. "Tampoc no seria un drama com volen fer creure".

"Ara, quan passo pel passeig dels Anglesos, després de veure tants cops les imatges d'aquell gran camió matant nens i nadons, se'm regira tot", confessa la Christine. Molt aviat s'escalfa: "Els eduquem, els paguem els estudis i ens ho paguen així: matant-nos". També recorre a l'experiència personal per justificar-se: "Vaig anar a París a veure la meva mare a l'hospital. A l'Estació del Nord, volia demanar el camí, però no hi havia ningú que parlés francès. Vaig haver d'entrar a una farmàcia perquè em guiessin". No creu en la convivència: "Malauradament ja no és possible viure junts".

Justament, la nostra visita a la Costa Blava coincideix amb la que hi fa la candidata del Front Nacional. Marine Le Pen va primer a Niça, on ret homenatge a les 86 víctimes de l'atemptat del passat 14 de juliol. Després es dirigeix a Menton, a la frontera amb Itàlia, on visita la policia fronterera i promet tancar els accessos i una política migratòria "dissuasiva". Es deixa veure, atrau molts periodistes, però també molts ciutadans, que volen fer-se *selfies* amb ella. No és

EFE

casualitat que persones com la Christine se sentin atretes pel seu discurs: és l'únic que sembla respondre a les seves inquietuds.

Deu dies abans, una mica més al nord, Marine Le Pen presentava la seva campanya a Lió. Sota el lema "En nom del poble", la favorita de les enquestes s'obligava a 144 compromisos. L'eix principal, l'anomenada "prioritat nacional": que els "francesos" tinguin "prioritat" sobre la resta en tot tipus d'àmbits, des dels llocs de treball fins a les ajudes socials. La candidata ultranacionalista proposa dos referèndums: un per inscriure aquesta "prioritat nacional" en la Constitució i l'altre sobre la Unió Europea per recuperar quatre sobiranies (pressupostària, territorial, monetària i legislativa).

Ella diu que són "el primer partit de França", el més votat. I així és des de les eleccions europees del 2014. Sense anar més lluny, segons les enquestes, s'imposaria en la primera volta de les eleccions presidencials, el pròxim 23 d'abril. Ja no és només el partit dels *pied-noirs* i dels nostàlgics de la França de Vichy. Avui va molt més enllà d'aquest electorat.

"En el moment en què un partit com el Front Nacional rep entre el 15% i el 25% de vots durant tanys anys, ja no podem parlar només d'un vot de contestació, sinó que hi ha alguna cosa més", explica l'investigador Jean-Yves Camus, director de l'Observatori de les Radicalitats Polítiques. I Camus afegeix: "Avui ja hi ha una important adhesió a les propostes frontistes al voltant de les tres grans qüestions (la identitat nacional, la immigració i la seguretat), que avui són les que determinen el vot dels francesos".

Nonna Mayer, investigadora de SciencesPo i especialista en l'extrema dreta, assenyala dues constants de l'electorat frontista. La primera té a veure amb el nivell d'estudis –"Les dades diuen que, com menys nivell d'estudis, més possibilitats de votar pel Front Nacional", resumeix Mayer–. Entre els joves sense batxillerat Marine Le Pen va aconseguir el 2012 el 45% dels vots. L'altra característica és el gènere: acostuma a ser un vot masculí. "A Europa, també a França, les dones sempre han estat més reticents a votar per aquests partits, per la seva imatge violenta, extremista i sovint sexista", explica la sociòloga.

Gilles Ivaldi, investigador del Centre Nacional d'Investigació Científica i professor de la Universitat de Niça Sophia Antipolis, aporta una altra dada: l'edat. La majoria dels votants del Front Nacional se situen en la població activa. "La gent gran és més reticent perquè té més poder adquisitiu i llavors és menys sensible al socialpopulisme de Marine Le Pen, o simplement per temor a la sortida de la Unió Europea i de l'euro", afirma Ivaldi. Entre aquesta població activa, el seu electorat és "el més tocat per la crisi econòmica, l'atur i la precarietat".

Els experts coincideixen que la clau ha estat justament aquesta: aconseguir sobrepassar la barrera de les classes populars, d'una forta tradició d'esquerres i comunista. "Sovint sentim a dir que el Front Nacional és avui el primer partit dels obrers a França", assegura Jean-Yves Camus, que continua: "Això seria així si no fos perquè l'abstenció és la primera opció dels obrers. Però sí: quan voten, el Front Nacional és la primera força electoral".

Com ha arribat fins aquí el Front Nacional s'explica en part pel canvi de lideratge el 2011, quan Marine Le Pen va substituir el seu pare Jean-Marie Le Pen al capdavant del partit. La nova presi- →

Mentre l'esquerra arriba a les eleccions presidencials d'abril profundament dividida entre Benoit Hamon, Jean-Luc Mélenchon i Emmanuel Macron, i mentre el candidat republicà té problemes amb la justícia, la candidata del Front Nacional, Marine Le Pen, ja ha posat etn marxa la seva campanya presidencial. De moment, lidera les enquestes en primera volta.

NICOLAS TOMÁS

→ denta del FN va posar en marxa l'anomenada estratègia de la *desdemonització*. Ideada per la seva mà dreta, Florian Philippot, buscava posar fi a les acusacions de racisme, antisemitisme i negacionisme. Tractava de presentar un discurs més moderat, de façana més respectable, per recollir més vots. Fins i tot ha suposat l'expulsió de Jean-Marie Le Pen, que insistia en els seus comentaris sobre les cambres de gas i el general col·laboracionista Philippe Petain.

En aquesta estratègia de la *desdemonització*, el llenguatge hi ha jugat un paper fonamental. Cécile Alduy, professora de literatura a la Universitat de Stanford, va analitzar més de 500 textos escrits o pronunciats per Marine Le Pen. En va sortir el llibre "Marine Le Pen: Desxifrat del nou discurs del Front Nacional" (2015). La seva conclusió és que Marine Le Pen simplement ha rescrit el discurs del seu pare per fer-lo més atractiu: "Es tracta de reformular expressions amb una connotació massa negativa o discriminatòria per expressions més dolces, edulcorades o consensuals. Diu el mateix amb altres paraules". Els mots que més fa servir: poble, identitat, nació, immigració.

"La *desdemonització* és sobretot l'eliminació de tot rastre d'antisemitisme", puntualitza Alduy, que explica: "Hi ha un canvi en aquest sentit, però també molt de màrqueting: la ideologia i el discurs frontista continua sent nacionalista, xenòfoba i antiislam". El Front Nacional, assegura la professora, ha robat una part del discurs de l'esquerra: "Des del 2012 ha fet una OPA al discurs de la laïcitat i des del 2016 al del *feminisme* i la igualtat home-dona. Però en realitat només els fan servir contra l'islam, no són pas valors fonamentals de la seva ideologia".

A partir d'aquí, el Front Nacional ha anat recollint vots de molts sectors diferents de la societat francesa. El periodista independent Antoine Baltier, especialitzat en l'extrema dreta, ha investigat sobre algunes de les motivacions dels votants del Front Nacional. En el seu llibre "Com es converteix un en votant del Front Nacional?" (2016), publicat el passat setembre, parla amb una trentena d'electors frontistes.

Hi ha l'extrema dreta clàssica, que és la que sempre ha votat pel Front Nacional, que va des dels sobiranistes i identitaris fins als antisemites i supremacistes, que persegueixen una França blanca i catòlica. Sovint s'informen a través de mitjans alternatius a internet, com Fdesouche (*français de souche*, francès de soca-rel) o Novopress, on es pot trobar tota mena de teories de la conspiració. Segueixen agitadors com l'antisemita Alain Soral, un ex-comunista que ha creat un moviment negacionista.

Hi ha els *pied-noirs*, nostàlgics de l'Algèria francesa. Per a ells encara és central, malgrat que no ho és per a la resta. "Algèria encara és un tema fonamental en una zona molt concreta de França, entre Perpinyà i Niça, que és on es concentra l'electorat *pied-noir* i *harki*, malgrat que els de segona i tercera generació van perdent el vincle amb el passat", assenyala Jean-Yves Camus. Marine

EFE

Le Pen ja no proposa mesures concretes per als retornats.

Hi ha la *Manif pour tous*, que el politòleg Gaël Brustier, de la Universitat Lliure de Brussel·les, va descriure en un llibre com "el Maig del 68 conservador". Nascut el 2014 com a moviment de protesta contra el matrimoni homosexual i després també contra l'avortament, va protagonitzar grans manifestacions a les principals ciutats franceses. "Aquestes qüestions no preocupen gaire les classes populars, la gran bossa de votants del Front Nacional", precisa Gilles Ivaldi. No obstant això, sí que ha mobilitzat els sectors més catòlics.

Finalment, hi ha un dels nínxols més importants, que ha situat Marine Le Pen al capdavant dels sondejos. És el vot de contestació de les classes populars, sigui contra el sistema polític de París o per la situació econòmica precària. La crisi econòmica va generar el caldo de cultiu perfecte. Nicolas Sarkozy va crear els primers decebuts amb l'*establishment*. El quinquenni de François Hollande ha rematat la feina.

Al final, la majoria d'aquests votants acaben comprant el discurs que la globalització –identificada especialment amb la Unió Europea– i la immigració són els principals responsables de la seva situació. "Ho veuen com una amenaça econòmica, cultural i política. És a dir: ens roben els llocs de treball, la identitat i l'Estat-nació", descriu Nonna Mayer. Enfront d'aquesta amenaça, se senten abandonats per les seves elits, i recorren a algú que aparentment ve de fora d'aquest *establishment*. Els paral·lelismes amb Donald Trump són inevitables.

"NO HI HA UNA NORMALITZACIÓ, PERÒ SÍ UNA BANALITZACIÓ DEL DISCURS DE L'EXTREMA DRETA"

Segons els experts, l'efecte que han tingut els atemptats terroristes encara és difícil de mesurar, almenys en termes electorals. Sí que apunten, però, que el que han fet els atacs és ajudar a confirmar alguns prejudicis contra els musulmans que s'havien format prèviament.

Un cop arriben al Front Nacional, aquests votants ja s'hi queden. El partit té l'índex de fidelitat més alt. El 87% dels electors que van votar per Marine Le Pen el 2012, van votar pel Front Nacional a les eleccions departamentals del 2015. Per darrere se situen Nicolas Sarkozy (UMP, 74%), François Hollande (Partit Socialista, 63%), François Bayrou (Moviment Demòcrata, 50%) i Jean-Luc Mélenchon (Front d'Esquerres, 39%).

Ara es parla molt de *fake news*, de notícies falses. Segons Nonna Mayer, això ja fa temps que ho practica el Front Nacional: "Sempre donen xifres exagerades sobre el nombre d'immigrants o musulmans, xifres que fan por". En el que han estat hàbils és en l'ús de les xarxes socials, on tenen els seus partidaris molt mobilitzats. "El Front Nacional és un partit que molt ràpidament va aprendre a fer servir internet i les xarxes socials, perquè, com no tenia gaires diners, els sortia més a compte. I els ha anat molt bé", afegeix la investigadora.

Hi ha una normalització de l'extrema dreta a França? Gilles Ivaldi faria servir uns altres termes: "Hi ha un procés de difusió dels temes de l'extrema dreta. Algunes idees que abans eren només de l'extrema dreta han estat adoptades per gent que no és d'extrema dreta". L'investigador del Centre Nacional d'Investigació Científica considera que més aviat estem davant d'una "banalització del discurs de l'extrema dreta".

L'Alexandre, un petit empresari de 34 anys, pren una cervesa en un bar cèntric de Beaucaire (Llenguadoc) després d'acabar la jornada laboral. "Jo no penso que sigui tan greu", respon quan és preguntat sobre l'arribada a l'alcaldia de Julien Sánchez, del Front Nacional. Ell no el va votar, perquè és abstencionista, fa anys que no vota. Però és capaç de veure-li aspectes positius: "L'alcalde d'abans donava moltes subvencions que no necessàriament estaven justificades". No descarta votar a les eleccions presidencials. Encara no ho ha decidit; però, si ho fa, tampoc no sap per qui. "Cal un canvi, això està clar". •